

Vida Gábor

ISTEN ÉS A FARKASOK

Iordănescu Nicolae tizedes betartotta azt a szabályt, amit a hegyvidéki falvakban a fiatal rendőr megtanul a feljebbvalójától: amíg vér nem folyik, verekedésbe ne avatkozzék. Azt viszont Sârbu őrmester vagy elfelejtette, vagy nem is tartotta érdemesnek mondani, hogy helyi lánnyal ne próbálkozzon, mert sem a pisztolya, sem a román trikolor, se Ceaușescu elvtárs mindkét fülét mutató arcképe nem védi meg. Nincs veszélyességi pótlék, és ha ezek megszurkódják a májadat, inni se tudsz többet, csak ásványvizet. Ám Iordănescu számára új volt a Székelyföld ezen eldugott községe, ahol a nők és a gyerekek nem tudtak románul, a férfiak is csak amennyit a seregben tanultak, és nehéz volt eldönteni, hogy gúnyolják-e a román állam szent nyelvét, vagy buták. Gyakori volt, hogy az előállított valami sületlenséget mondott románul, aztán vihogott utána, és Nikule, mert hamarosan így szólította az egész falu, nem tudta, hogy miért.

Egyenes ember volt, hamar kiderült róla, hogy lekenyerezni nem lehet, ha akar, erőset tud ütni kézzel, gumibottal, derékövvel, minden kisebb-nagyobb fatolvajlásról értesül, jó besúgóhálózatot örökölt, és ha valaki részegen biciklizik az út közepén, vagy kivilágítatlan szekérrel közlekedik alkonyat után, csak felírja nevét egy fecnire, és megfenyegeti a mutatóujjával, hogy: *szekeli, szekeli, ultima!* Mondott még sok mindent, ám a falusiak nem értették vagy nem akarták érteni, hogy ez az utolsó figyelmeztetés, csak ezután fog büntetni és pofozkodni.

Ágoston Eszter viszont minden szavát pontosan értette, mert a tanítóképzőben jól megtanult románul, és ebből kezdődött a baj, hogy akcentus nélkül köszönt vissza, mikor először állt meg Nikule szolgálati Dačiája a borvízforrásnál, hogy megtöltse azt a kétrekesznyi, belül vasüledéktől vörös palackot a világ egyik leghíresebb ásványvizével. Nikule persze nem tudta, hogy Eszter nagyapja a halálos ágyán is azt sóhajtozta, kislányom, négerhez, cigányhoz mehetsz férjhez, de románhoz soha, mert a sírból is visszajövök. Akkoriban nagyon félt a nagyapja sóhajtozásától meg a haláltól is, az átoktól már egyre kevésbé, férjhez menni nem állt még szándékában, nyugodtan aludhatta örök álmát nagyapa, felvételizni fog még párszor magyar–angol szakra, aztán meglátja.

Mégis olyan szép *bunãziuát* mondott, hogy Nikule kezében megremegett a palack, amint a vékony rézcsövön egyenletesen kifolyó vízsugár alá tartotta, olyan kereken, öblösen és mély hangon köszönt vissza a tanítónő, hogy megtelt a palack, észre sem vette, vizes lett a keze, a zubbonya ujjá és még a bakancsa is. Viszont amire megtöltötte mind a huszonnégy üveget, Eszter valahol már a szomszéd faluba vivő ösvényen járt, a Keresztes-domb tetején, a vén bükkfa alatt, ritkás fenyőerdő szélén, meglibbent világos ruhája, aztán el is tűnt a rendőr szeme elől, azaz nem tűnt el, mert egész nap mást sem látott, mint Ágoston Esztert, ahogy fürge léptekkel megy az őszi sarjába taposott ösvényen, át a szomszéd falu iskolájába, ahol tizenkét gyermek várja.

Nem szeretett a szomszéd faluba járni, ahol ugyanolyan finom ásványvíz fakadt több forrásból is, ám a tizenkét gyermeket nagyon szerette. Hat egyazon családból származott, koszosak voltak, tetvesek, rongyosak, minden osztályt kétszer jártak, volt olyan, amelyik háromszor. Viszont a legkisebb leányka, Dzsantina, aki be sem töltötte a hatodik évét, olyan tudásszomjjal, kíváncsisággal és szorgalommal fordult hozzá, mintha az egész család helyett pótolni akarna mindent. Általa érezte csak Eszter, hogy érdemes mindennap átvágni a rövidítőt, majd a szemerkéző, sáros időben végigbaktatni a dombot megkerülő köves úton és bekopogni a régi, lelakott kúriába, ahol a borzas, kiéhezett kutyák is megszokják idővel, hogy addig áll a tornácon, amíg a hat gyermek elindul az iskolába. Az sem baj, ha mind elkésünk, mondogatta, és énekelgetett, dudorászott az úton végig, szabadnak érezte magát és talán erősnek is, tőle aztán esküdözhetett égre-földre Lakatos Dzsanimorandi, hogy megint nem ettek semmit a gyerekek, cipőjük sincs, nem kell annyi iskola, nem kell az nekik. Eszter csak állt az ajtóban dudorászva, hogy: indulj el egy úton, én es egy másikon... Olyan színű volt a haja, mint a vadzab érett kalásza, kékesszürkén ragyogott a szeme a füstös félhomályban, nem kiabált, nem fenyegetőzött, csak annyit mondott, hogy jössz, Dzsantina? És a kislány azonnal ugrott bele a három számmal nagyobb gumicsizmába, hóna alá kapta a füzetét, amit Eszter adott neki még az első nap, és forró kicsi kezével úgy szorította a tanítónő kezét, hogy mindenki látta, menni kell, lassan, húzódozva, szotyogva, ahogy lehet, ahogy tud.

Megint tereli a purdékát, mondta az öreg Kásás Anti bácsi, mikor a kerítése mellett elhaladtak, éppen akkor tette fel az utolsó szalmás tehénlepényt a ganédomb tetejére, és a villára támaszkodva, kissé

előredőlvé, komor bajsza alól kiköpött egyet. De csak azután, hogy a menet elhaladt, és Eszter jó hangosan odaköszönt, Dzsantina meg, mintha csak a visszhangja lett volna, ismételte, hogy: jó reggelt, Anti bácsi! Nem szerette ezt a falut, tudta még kislánykorából, a nagymamájától, hogy: azok mindig olyanok voltak, fiam. És bár soha nem folytatta a mondatot, ebből a hangsúlyból pontosan tudni lehetett, hogy milyenek, mert nagymama ilyenkor mindig ugyanazt a fej- és kézmozdulatot tette, valami legyintés volt vagy elutasítás. Minden falunak van egy-két olyansága, mindenikhez más-más mozdulat meg hangsúly társul, de ez épp olyan volt, és amikor Kásás Anti bácsi először nézett végig rajta meg Dzsantinán, megértette, hogy mit mondott és mit nem mondott ki nagymama.

Igen, viszem a gyerekeket iskolába, mondta magában, amikor Anti bácsi látószögéből kikerülve meglátta az utca végén a kicsi zsindeletős épületet, amint a magasra nyúló bádogg kályhacsőből a templomkert rózséje ontotta a savanyú füstöt, rakta már a tüzet a két negyedikes, ezt szerették a legjobban, hogy szabad tüzelni. Fejéskor keltek, legalább egy órával korábban ott voltak, és Esztert olykor a ködös, félig majd egészen sötét reggeleken elfogta az aggodalom, hogy magukra gyűjtják az épületet, bár falusi gyerekek, nem kell féltetni őket, mérnök egyikből sem lesz, de a tűzrakáshoz értenek. Az is csak az elején zavarta, hogy Lakatos Dezső, aki szintén negyedikes volt, de már tizenhárom éves, szünetben ugyanúgy rágyújt egy szűrő nélküli Carpatira, mint ő, és mindenki az énekórát szereti a legjobban, mert akkor teli torokból lehet ordítani, és a tornát, mert szabad ugrálni, futkározni és bújócskázni a templomkertben meg a szomszéd telken romladozó csűrben. Néha alig tudta beterelni őket, egy ködös délelőtt pedig elbújt az egész osztály, nem is találta meg őket, Dzsantina jött csak elő vacogva a csűrből, mert őt is otthagyták a többiek. Bosszúsan ment aznap délben haza.

November közepén már sötét volt reggelente, mikor az iskolába indult, első napokban félt is, aztán megszokta, hogy nem találkozik senkivel, mert aki a városba menő buszhoz jön, az korábban indul, akinek nem sürgős, az későbben, ide csak ő jár ki ebben az órában. Azon a reggelen is egyedül bandukolt a köves úton, a tócsákat kerülgette, aztán meggyújtott egy cigarettát, bár gyaloglás közben ritkán szokott dohányozni. Alig dobta el a gyufát, fénykéve villant mögötte, és messze bevilágította a falu felé vivő utat. Elviszem, én is arra megyek, mondta Nikule milicista, és Eszter beszállt az autóba,

tovább szívta a cigarettát, és a rendőr szolgálatkészzen nyitotta ki a hamuzót. Miért ezt a rossz cigarettát szívja, kérdezte Nikule, és Eszter megvonta a vállát, ezt szeretem. Viszont a Lakatos-kúria előtt a kutyák akkora ribilliót csaptak, mint még soha, és az egész faluban olyan kutyalárma támadt, mintha a világ vége közeledne vagy más csapás. Üljön vissza az autóba, mondja Eszter szigorúan, majd int a kezével, hogy hajtson tovább, és Nikule engedelmeskedik, de már késő, talpon van az egész ház, a gyerekek megszeppenve egy sarokban, az asszonyok a konyhában és Lakatos Dzsanimorandi a pitvarban az egyik pattogzó vakolatú oszlop mögött, tekintete félelemtől és haragtól csillog: a milíciát hozza ránk a kisasszon, hát bántottuk mink?

Nikule lépésben végighajtott a falun, a templom előtt, ahol a tejes autó is szokott, megfordult, ült egy kicsit, aztán kidobta az ablakon a félig szívott cigarettát, és elindult vissza, de már egy kicsit gyorsabban, és a Lakatos-kúria kutyaí egész hosszan futottak utána, mint a vesettek, mondta gonoszul Dzsanimorandi, és olyan halkán meg egyszerre indult mind a hat gyermek az iskolába, mint még soha. Csak Eszter felejtette el aznapra szinte az ábécét meg a számtant, egész délelőtt rajzóra volt meg ének és végül torna, a felhők is eloszlottak egy kis időre, lehetett bújócskázni. Na most én bújok el, mondta még bent az osztályban, számoljatok ötvenig, és ki ne nézzetek az ablakon, de persze kinéztek, és látták, hogy a templomtoronyba fut, amit akkor nyitott ki a harangozó, és mire elkongatja a delet, már minden gyermek ott áll a torony ajtajában, és tisztán hallják Mózes Estány gromba hangját, hogy: mit akart itt ez a rohadt milicista?

Másnap reggel Ágoston Eszti nem ül be Nikule mellé az autóba, csak megy a köves úton, és többször is azt mondja határozottan a nyitott ablakon kinéző milicistának, hogy: *nu*. És ezt heteken át kénytelen csinálni, míg az autó tompított fényszóróval követi lépésben a falu határáig. Mikor aztán megjönnek a novemberi fagyok, és megkörmed a sár, Eszter megint a Keresztes-dombon átvívó ösvényen megy és jön, ott nem tudja Nikule autóval követni, de megvárja egy délben az erdő szélén. A vastag bükkfa mögül lép elő, Eszter megrebben, láttak itt medvét is már, így ősszel bejárnak az elhagyott gyümölcsösbe. *Nad-gio-an, szep vagj*, szótagolja Nikule mosolyogva, és Eszter csendesesen, eltökélten válaszolja: *nu*. Mást nem mond, egykedvűen lépeget az ösvényen le a forrásig, egyszer sem néz vissza, de érzi, hogy Nikule szeme végig követi, aztán belép az erdőbe, és leereszkedik a ritkás fenyvesben az úton hagyott autóig.

Egy reggel olyan szomorúan állt Lakatos Dzsanimorandi a tornácban, hogy Eszter megkérdezte, mi baja, pedig nem szeret a férfival beszélgetni, a büdös leheletét még csak megszokja, de a tekintetében van valami ijesztő, félelmetesebb, mint Nikule vágyakozó és reménykedő pillantása. Nekünk innen el kell menni, mondja szomorúan Dzsanimorandi, itt voltak az este a faluból, hogy miattunk jár ide a milicista. Kik voltak itt, kérdezi Eszter kétségbeesve, értetlenül. Mózes Estány, Kásás Anti, Gál Feri, Fekete Béla, mindenki, baltával és villával, nekünk menni kell, ránk fogják gyújtani a házat. Aznap délben Esztert hiába várja Nikule a köves úton meg a rövidítőn, mert egész délután az iskolában tesz-vesz, takarít, ablakot töröl, megírja az összes eddig elhanyagolt óravázlatát, és amikor sötétedés felé kinyit a kocsma, bemegy az ázott posztó- és fagyúszagú, füstös helyiségbe, ahol nagyon furcsán néznek rá az emberek, de végighallgatják.

Egy hét múlva Nikule írásbeli meghívót küld Eszternek, hogy kedden délelőtt tízkor jelenjen meg a rendőrőrsön. Egy géppel írt lapot tesz elébe, *Declarație*, ez a címe, hogy olvassa el, majd írja alá. Remegő kézzel emeli fel a papírlapot, sokszor hallott már efféle jele- netekről, aztán olvasni kezdi, legszívesebben kijavítaná a gépelési hibákat, de nem meri. *Ha elköltöznek innen a cigányok, nem lesz magyar iskola többet*, ennél a mondatnál megáll, mert ő ezt nem mondta, hanem csak annyit, hogy nem lesz többet iskola, hat gyermek nem elég egy osztályhoz. Nem volt ott semmiféle románellenes izgatás, mondja elfúló hangon a milicistának. Semmilyen iskola nem lesz, falu se lesz, azt igenis mondta. A rendőr elveszi a papírt, apró darabokra tépi, a szemétkosárba dobja: *nag-jon, sze-re-te-lek*. Eszter csak megrázza a fejét, hogy: *nu*.

Decemberben jó kétarasznyi hóban tapossa egy reggel Eszter az ösvényt, amikor a farkasokat meghallja. András-nap után szólalnak meg és vonulnak át a vidéken, honnan és hova, senki nem tudja, emberre nem támadnak, így hallotta nagyapjától. Megremeg a lélek benne, hátborzongató ez a vonyítás, amikor még nem is hajnalodik. Aztán ropogni hallja a domb aljában a havat, és megszorozza lépteit, nem szeretné, ha Nikule utolérné. Szinte fut már, túl a kiserdőn lejt a domb, ott nem éri utól, hiába kiabál, tőle aztán üvölthet is, mint a fába szorult féreg, most nem hallja, nem akarja érteni.

A pisztolylövést sem hallotta. Azt csak a férfiak hallották mindkét faluban, de mire felértek a kiserdőhöz, Nikuléből csak a pisztolya, a cafatokra tépett egyenruhája maradt a véres hóban és a bakancsa.

Senki nem értette, még a helyszínelő rendőrök sem, hogy miért csak egyet lőtt, és miért a bükkfára, miért nem a farkasokra.

Isten nem ver bottal, mondja Kásás Anti bácsi, amikor Eszter másnap Dzsanina fázó kezét melengetve elhalad a kerítés mellett, és azt kérdezi nagyon halkán a kislány, hogy: gonosz volt a milicista bácsi?

Nem, nem volt gonosz, válaszolja Eszter, és kiserken egy könnycsepp a szeme sarkából, annyira hideg van.

Élet és Irodalom, 2010. július 23.

(Vida Gábor 1968-ban született Kisjenőn. Prózát ír.)